

Natan J.RAPAPORT

(1911-1987)

fotografie Czesław Czapliński

Wyjechałem z Łodzi do Nowego Jorku w 1979 r. Na początku 1983 r. odwiedziłem po raz pierwszy Rapaporta w jego studio, nieopodal Central Park w Nowym Jorku. Przez lata fotografowałem jego prace, w tym ceremonię otwarcia olbrzymiego pomnika Liberation (1985) w Liberty Park, w stanie New Jersey z widokiem na Statuę Wolności, witającą przez lata emigrantów z całego świata.

Współpracowałem z Natanem, fotografując, pisząc o nim, zaprzyjaźniając się, do jego śmierci w 1987 roku w Nowym Jorku.

W 2015 roku zrobiłem pierwszą wystawę fotograficzną poświęconą Rapaportowi w Muzeum Żydów Mazowieckich w Płocku, w oryginalnej synagodze, gdzie pokazałem większość rzeźb Natana, rozsianych po całym świecie.

Zbliżają się dwie ważne daty, które chciałbym upamiętnić wystawami:

4 VI 2017 – minie 30 lat od śmierci wybitnego polsko-amerykańskiego artysty pochodzenia żydowskiego,

19 IV 2018 – minie 70 lat! od odsłonięcia Pomnika Bohaterów Getta Rapaporta, który został odsłonięty w piątą rocznicę wybuchu powstania w gettcie warszawskim w 1948 r.

—Czesław Czapliński
New York, 19 II 2017

Natan Jakow Rapaport (ur. 7 listopada 1911 r. w Warszawie, zm. 4 czerwca 1987 r. w Nowym Jorku) (**4 VI 2017 – 30 lat od śmierci artysty**) – polsko-amerykański artysta rzeźbiarz pochodzenia żydowskiego.

W latach 1931-1936 studiował na Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie w pracowni rzeźby profesora Tadeusza Breyera. Od 1934 r. wystawiał kilkakrotnie swe prace w warszawskim Instytucie Propagandy Sztuki. W roku 1936 i 1939 przebywał na stypendium ASP we Francji i Włoszech.

W czerwcu 1939 r. powrócił do Warszawy, gdzie we wrześniu zastał go wybuch II wojny światowej. Uciekając przed Niemcami przedostał się na tereny zajęte przez Armię Czerwoną. Przez Białystok, Mińsk dotarł w okolice Taszkentu i dalej do Nowosybirsk, tam otrzymał pracownię i zyskał status artysty państwowego. W tym czasie pozostawał w kontakcie z Komitetem Organizacyjnym Żydów Polskich w Moskwie. Jego prace były prezentowane w moskiewskiej Galerii Trietiakowskiej. Do Warszawy powrócił w połowie 1946 r.

W lipcu 1946 utworzono Komisję Budowy Pomnika Bohaterów Getta, w skład której weszli: Adolf Berman, Icchak Cukierman i Bernard Falk. Wykonanie projektu zlecono rzeźbiarzowi Natanowi Rapaportowi. Prace rozpoczęto w 1947. Budowę prowadziła firma budowlana Mariana Pliszczyńskiego. Firma "*inż J. Fedorowicz*" wykonała prace kamieniarskie, a odlewem rzeźby zajęła się paryska gisernia Eugene Didiera. Oprawę architektoniczną pomnika wykonał Leon Suzin. Pomnik Bohaterów Getta, został odsłonięty 19 kwietnia 1948 r. w piątą rocznicę wybuchu powstania w getcie warszawskim. (**19 IV 2018 – 70 lat!**)

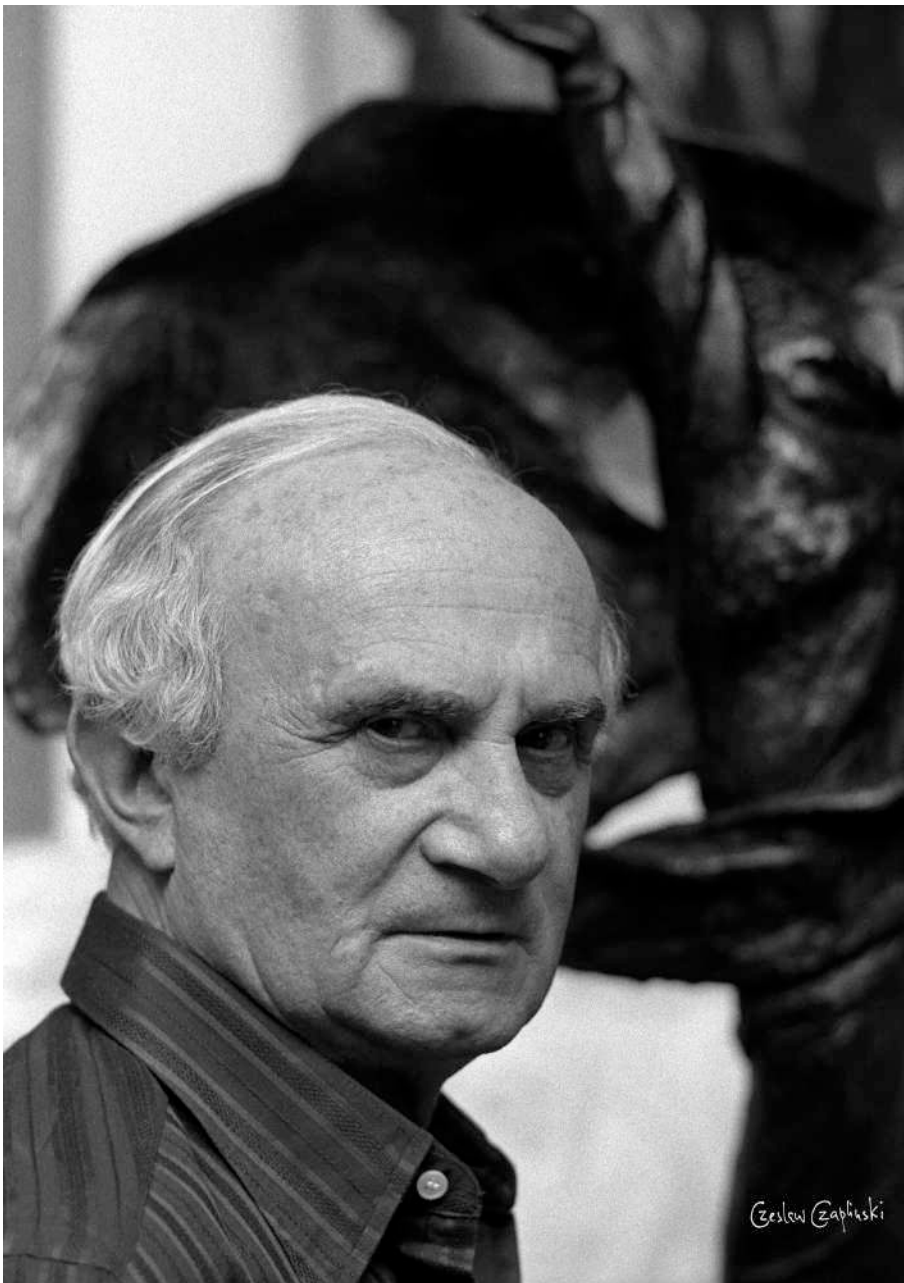
Kopia pomnika znajduje się w Instytucie Pamięci Męczenników i Bohaterów Holocaustu *Jad Waszem* w Jerozolimie. Ma on inną oprawę architektoniczną – na prośbę Natana Rapaporta obydwie płaskorzeźby, *Walka* oraz *Pochód na zagładę*, zostały zestawione obok siebie.

W roku 1950 r. wyemigrował do Paryża, potem przeniósł się do Izraela, w 1959 r. zamieszkał w Nowym Jorku, a sześć lat później otrzymał obywatelstwo amerykańskie.

Początkowo zajmował się rzeźbą portretową i ten rodzaj prac dominował w jego twórczości także w okresie pobytu w Związku Radzieckim. Pod wpływem tragedii Holocaustu zajął się rzeźbą monumentalną; najsłynniejsze jego projekty to m.in. warszawski pomnik Bohaterów Getta (19 kwietnia 1948) i Yad Vashem w Jerozolimie (1976) oraz pomnik poświęcony pamięci Sześciu Milionom Ofiar Nazizmu (1964) w Filadelfii (USA) i dzieło upamiętniające Milion

Dzieci Żydowskich Ofiar Nazizmu (1980, brąz) na fasadzie synagogi przy Park Avenue w Nowym Jorku, a także pomnik Liberation (Wyzwolenie) w Liberty Park, w stanie New Jersey (USA, 1985, brąz, 5 m), na którym widnieje amerykański żołnierz niosący wyzwolonego więźnia obozu koncentracyjnego.

Natan Rapoport został odznaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polskim i Medalem National Sculpture Society za osiągnięcia w amerykańskiej rzeźbie.

Natan Rapoport w pracowni w Nowym Jorku, 1983 r.

Pomnik Bohaterów Getta w Warszawie odsłonięty 19 kwietnia 1948 r.

Pomnik Bohaterów Getta w Warszawie, w tle Muzeum Historii Żydów Polskich.

Pisarz Jerzy Kosiński przed pomnikiem Bohaterów Getta w Yad Vashem w Jerozolimie, 1988 r.

Pomnik Rapaporta pt. "Sześciu Milionów Ofiar Nazizmu" w kształcie płonącego krzewu (1964, brąz) w Filadelfii (USA).

Pomnik Liberation (Wyzwolenie) w Liberty Park w stanie New Jersey (USA, 1985, brąz, 5 m) przedstawiający amerykańskiego żołnierza niosącego wyzwolonego więźnia obozu koncentracyjnego.

Fragment pomnika Liberation (Wyzwolenie) w Liberty Park w stanie New Jersey (1985).

Pomnik Liberation (Wyzwolenie) w Liberty Park w stanie New Jersey (1985), w tle słynna Statua Wolności, witająca przez lata emigrantów z całego świata.

Czesław Czapliński – światowej sławy artysta fotograf, dziennikarz i autor filmów dokumentalnych, urodzony w 1953 r. w Łodzi. Od roku 1979 mieszka w Nowym Jorku i Warszawie.

Autor 40 albumów i książek m.in.: „Saga rodu Styków” (1988), „Twarzą w twarz” (1991), „Jerzy Kosinski twarz i maski” (1992), „Pasje Jerzego Kosińskiego” (1993), „Życie po śmierci Jerzego Kosinskiego” (1993), „Kariery w Ameryce” (1994), „Portrety” (1995), „Moja HISTORIA czyli jak fotografowałem króla” (1999), „Twórcy końca wieku” (2000), „Śmierć & Życie ” (2001), „Nowy Jork - Przed i po 11 września 2001” (2002), „Lekarze w walce o zdrowie” (Tom.1/2002, tom.2/2003, tom.3/2004), „Wszechświat ks.Jana Twardowskiego” (2002), „Wizytka - Hortus Conclusus” (2003), „Adwokaci w walce o sprawiedliwość” (2004), „Sztuka fotografii – Portret fotograficzny” (2004), „Fotografie prawdziwe, bo już niepodobne” (2005), „Kolekcje sztuki polskiej w Ameryce” (2005), „Artyści” (2007), „Michael Jackson” (2009), „Śladami Chopina w Warszawie i na Mazowszu” (2010), „Przejścia nie ma” (2010), „Kolekcjoner” (2010), „J.B.Dorys - Kazimierz nad Wisłą 1931-32” (2010), „Polacy w Ameryce – 400 lat” (2010), „Eugeniusz Gerlach Malarstwo 1959-2009 Paintings” (2011), „Artyści Europy” (2011 e-Book), „Bitwa Warszawska 1920” (2011), „Ludzie Łazienek” (2012 e-Book), „Łazienki Królewskie w Warszawie - cztery pory roku” (2012), „FANGOR pierwsze 90 lat” (2012), „Portrety z historią” (2012), „Górecki, Lutosławski, Penderecki” (2013 e-Book), „Wojciech Fibak - Kronika życia sportowego” (2013 e-Book), „Można odejść na zawsze, by stale być blisko” ks. Jan Twardowski (2015) i „Blisko ziemi, blisko nieba” książka Jan Twardowski (2015), które znajdowały się na listach bestsellerów.

W ciągu 40 lat kariery fotografował najbardziej znane osobistości ze świata biznesu, kultury, polityki, sportu m.in.: Muhammad Ali, Arthur Ashe Jr., Isaac Asimov, Maurice Bejart, Leonard Bernstein, Bernardo Bertolucci, Bill Blass, Christie Brinkley, Cindy Crawford, Oscar de la Renta, Guy de Rothschild, Alain Delon, Catherine Deneuve, Placido Domingo, Umberto Eco, Jane Fonda, Malcolm Forbes, Joseph Heller, Charlton Heston, David Hockney, Vladimir Horowitz, Lee Iacocca, Michael Jackson, Garri Kasparow, Henry Kissinger, Calvin Klein, Jerzy Kosinski, Estee Lauder, Valentino Liberace, Sophia Loren, Shirley MacLaine, Norman Mailer, Mireille Mathieu, James Michener, Liza Minnelli, Roger Moore, Alberto Moravia, Willie Nelson, Richard Nixon, Jassye Norman, Luciano Pavarotti, Gregory Peck, Paloma Picasso, Roman Polański, Isabella Rossellini, Omar Sharif, Brooke Shields, Isaac Singer, Susan Sontag, William Styron, Tina Turner, John Updike, Peter Ustinov, Diane von Furstenberg, Kurt Vonnegut Jr., Andy Warhol.

Zdjęcia Czaplińskiego publikowane były na całym świecie m.in. : „The New York Times”, „TIME”, „Vanity Fair”, „The Washington Post”, „Newsweek”, „Twój Styl”, „Viva”, „Rzeczpospolita”, „Polityka”, „Wprost”, „FOTO”. Oprócz fotografii od wielu lat uprawia dziennikarstwo, jest autorem kilkuset artykułów i reportaży publikowanych w Ameryce i Polsce.

Miał ponad 100 wystaw fotograficznych m.in.: Zachęta Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie (1989, 1991), Muzeum Sztuki w Łodzi (1992), Muzeum Narodowe w Warszawie (1995, 2002, 2007), Muzeum Mazowieckie w Płocku (2002,

2006, 2008, 2010, 2011, 2015, 2016), Biblioteka Narodowa w Warszawie (2000, 2001, 2005), Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie (2006, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016), Museum im Schafstall Neuenstadt (2009, 2013), Muzeum Miasta Gdyni (2009, 2012), a także w Nowy Jork (1981, 2002, 2003, 2010, 2012), Chicago (1998), Nicea (2000), Moskwa (1997), Londyn (2003), Monachium (2010), Bruksela (2011, 2016), Lizbona (2013), Wilno (2014), Galeria Stalowa w Warszawie (2014, 2015, 2016), Galeria Miejska we Wrocławiu (2015), Galeria Sław w Kielcach (2016) i Galeria Saska w Lublinie (2016).

O Czesławie Czaplińskim i jego twórczości zrealizowano kilka filmów: „Wernisaż Cz.Czaplińskiego w Zachęcie” (TVP 1989, reż.Nina Terentiew), „Fotograf” (TVP, 1991), „Portrety Cz.Czaplińskiego” (TVP 1992, reż.Grażyna Pieczóro), „Twarzą w twarz” (TVP 1993, reż.Natalia Koryncka), „Arystokrata kwiatów”, „Czarne i białe w kolorze” (TVP, reż.Filip Chodzewicz), "Czesław Czapliński w intymnej relacji z obiektywem" (TVN 2015, rep. Łukasz Radwan).

Dziś sam robi filmy dokumentalne m.in.: "Sztuka liczenia" (Opaska-Czapliński, TVP 1995), "Artyści biznesu: prof. Henryk Skarżyński" (Studio Autograf, 2004), "Kolekcjoner" (nagroda Złoty Kopernik 2012), "Życie jak w bajce" (TVP, 2009), "Optymista mimo woli" (TVP, 2010), "FANGOR pierwsze 90 lat" (2012), "40 lat Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie" (2012), "Czarodziej z Łazienek Królewskich" (nagroda Złoty Kopernik 2014), "Aleja i Ogród Chiński w Łazienkach Królewskich" (2014), "Wzrost Pana Boga" (2015), "Prof. Marek Kwiatkowski - Jak scalałem Łazienki Królewskie w Warszawie" (2015), "MOJA HISTORIA wspomina ks. Witold Nagórski" (2016), "ANDRZEJ WAWRZYNIAK twórca Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie" (2016) i "KOLEKCJONER Ecole de Paris Marek Roefler" (nagroda Złoty Kopernik 2016).

Prace Czaplińskiego znajdują się w zbiorach Library of Congress w Waszyngtonie, New York Public Library, Muzeum Narodowym w Warszawie i Wrocławiu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Bibliotece Narodowej w Warszawie i wielu kolekcjach prywatnych na całym świecie.

Wielokrotnie nagradzany m.in.: Srebrny Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis“ (2007), Złoty Medal Łódzkiego Towarzystwa Fotograficznego, "Złoty Exlibris" Książnica Pomorska w Szczecinie, Pierścień „Honorowej Nagrody Hetmana Kolekcjonerów Polskich“ (2005), Złoty Medal "Za Fotograficzną Twórczość" Fotoklub RP, Odznaka Honorowa Ministerstwa Spraw Zagranicznych "Bene Merito" za działalność wzmacniającą pozycję Polski na arenie międzynarodowej, nagroda portalu "Kurier365.pl", laureat statuetki „Niezwykła Osobowość 2014” Klub Integracji Europejskiej i Order Św.Stanisława (2015).